

Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest

1/2006

SVENSKA
UNESCORÅDETS
SKRIFTSERIE

Svenska Unescorådet

Unescos folkbiblioteks- och skolbiblioteksmanifest har tidigare publicerats i Svenska Unescorådets skriftserie nummer 2/2000 och folkbiblioteksmanifestet även i nr 2/1995

Innehåll

Förord	5
Inledning	7
Folkbiblioteksmanifestet 1994	9
Skolbiblioteksmanifestet 1999	13
UNET – Biblioteks nätverk för Unescos folkbiblioteksmanifest	17
<i>Svenskt arbete med manifesten</i>	18
Länkar, publikationer	25

Förord

I en demokrati måste det finnas tillgång till bibliotek. Där alla erbjuds möjlighet att förutsättningslöst utforska de upplevelser som litteraturen kan ge och att söka kunskap och information. Bibliotek ska fungera som offentliga, självklara mötesplatser för alla medborgare, oavsett bakgrund, utbildning, plånbok eller bostadsort. Unescos folk- och skolbiblioteksmanifest är därför viktiga som vägledning i arbetet med att utveckla biblioteksverksamheter, i Sverige och internationellt.

Det undersökande arbetssätt som utvecklats i skolan innebär att varje skolelev skall kunna träna och utveckla förmågan att läsa och berätta men också att formulera frågeställningar och att utifrån dem söka, samla, bearbeta, värdera och analysera information. I detta arbete krävs tillgång till bra skolbibliotek med en inspirerande mångfald av litteratur och medier, författarbesök och bokprat. En prioriterad fråga för regeringen är därför att uppmuntra läsning och stötta elevernas och lärarnas användning av skolbibliotek som ett pedagogiskt verktyg i skolan.

Leif Pagrotsky
Utbildnings- och kulturminister

Ibrahim Baylan
Skolminister

Inledning

I samarbete mellan Unesco och IFLA (International Federation of Library Associations) utarbetades ett Folkbiblioteksmanifest redan 1949. Det reviderades 1972 och den tredje versionen antogs av Unesco 1994. Den finns i dag översatt till fler än 20 språk.

Utan tvivel har folkbiblioteksmanifestet 1949 spelat en stor och viktig roll för biblioteksutvecklingen. Det var ett idédokument och fastslog som grundläggande princip att:

“The public library is a product of modern democracy and a practical demonstration of democracy’s faith in universal education as a life-long learning process”

Manifestet har formen av en deklARATION och är därför inte tvingande för Unescos medlemsländer utan är en rekommendation till medlemsstaterna att verka i en viss riktning.

Folkbiblioteksmanifestet 1994 säger bl.a. att

Unesco uttrycker i detta manifestet sin tilltro till folkbiblioteket som en levande kraft för främjande av utbildning, kultur och information och som en viktig drivkraft i strävan efter fred och andlig utveckling.

Unesco uppmuntrar därför stat, landsting och kommuner att stödja och aktivt medverka i en utveckling av folkbiblioteksmanifestet.

Manifestet uttrycker i tolv väldefinierade punkter folkbibliotekets huvuduppgifter: att verka för läskunnighet, information, utbildning och kultur.

För att konkretisera manifestet och ge vägledning, definitioner och nyckeltal samt presentera goda exempel, utarbetade folkbibliotekssektionen inom IFLA “The Public Library service: IFLA/UNESCO guidelines for Development”

år 2001. Dessa riktlinjer har översatts till fler än 25 språk och har blivit ett väl använt redskap för biblioteksutveckling i många länder.

Folkbibliotekssektionen inom IFLA har övervägt att göra en revidering av folkbiblioteksmanifestet från år 1994, men anser att det är bra och fortfarande är relevant – trots att det är mer än 10 år sedan det antogs.

Folkbiblioteken vilar således på en lång tradition medan skolbiblioteken länge saknat ett internationellt dokument som redskap för sin utveckling. 1999 antog Unesco ett skolbiblioteksmanifest, också det utarbetat i samarbete med IFLA.

Dessa manifest eller idédokument spelar en viktig roll för att markera bibliotekens roll och betydelse världen över. Manifesten används och citeras dagligen av biblioteksansvariga i dialogen mellan biblioteken, deras huvudmän och medborgarna i många länder. Det är mycket viktigt för bibliotekens utveckling och status att som grundläggande idédokument ha ett internationellt manifest, antaget av en välkänd och ansedd organisation som Unesco.

*Kerstin Hassner
Kommunchef
Ljusdals kommun*

Unescos Folkbiblioteksmanifest 1994

Frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden. De kan bara förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter och därigenom spela en aktiv roll i samhällslivet. Medborgarnas egna deltagande i utvecklingen av demokratin är beroende av en fullgod utbildning samt en fri och obegränsad tillgång till kunskap, tankar, kultur och information.

Folkbiblioteket som lokalt kunskapscentrum utgör en grundförutsättning för ett livslångt lärande, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde och för olika grupper i samhället.

Unesco uttrycker i detta manifest sin tilltro till folkbiblioteket som en levande kraft för främjandet av utbildning, kultur och information och som en viktig drivkraft i strävan efter fred och andlig utveckling.

Unesco uppmanar därför stat, landsting och kommuner att stödja och att aktivt medverka i en utveckling av folkbiblioteksväsendet.

Folkbiblioteket

Folkbiblioteket skall som lokalt kunskapscentrum göra alla slag av kunskap och information lätt tillgänglig för sina användare.

Folkbiblioteket är till för alla, oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass. Särskilda tjänster skall kunna erbjudas dem som av någon anledning inte kan utnyttja det gängse utbudet, exempelvis språkliga minoriteter, personer med olika handikapp, patienter på sjukhus eller interner inom kriminalvården.

Alla åldersgrupper skall kunna finna material som tillgodoser deras behov. Samlingar och tjänster skall omfatta alla slag av lämpliga medier, förmedlade genom modern teknologi såväl som traditionellt material. Kvalitet samt anpassning till lokala förutsättningar och behov skall tjäna som grundläggande princip. Sam-

lingarna skall spegla tidsanda och samhällsutveckling men skall också tjäna som minne för mänsklig stävan och fantasi.

Folkbibliotekets samlingar och utbud av tjänster skall inte vara föremål för någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur och inte heller för kommersiella påtryckningar.

Folkbibliotekets uppgifter

Folkbibliotekets huvuduppgifter är att verka för läskunnighet, information, utbildning och kultur bland annat genom att:

1.
Skapa och stärka läsvanor hos barn redan från tidig ålder
2.
Stödja såväl självstudier som formell utbildning på alla nivåer
3.
Erbjuda möjligheter till kreativitet och personlig utveckling
4.
Stimulera barns och ungdomars fantasi och kreativitet
5.
Främja kunskap om kulturarvet, förståelse för kulturen och insikt om vetenskaplig forskning och utveckling
6.
Vara öppna för alla konstnärliga uttrycksformer
7.
Främja kontakten mellan olika kulturer och stimulera en kulturell mångfald
8.
Stödja muntlig berättartradition

9.

Garanterade medborgarna tillgång till alla slag av samhällsinformation

10.

Tillhandahålla erforderliga informationstjänster för det lokala näringslivet, för organisationerna och för olika intressegrupper

11.

Underlätta utnyttjandet av informationsteknologi och förbättra kunskaperna om dess användning

12.

Ge stöd till och delta i alfabetiseringsprogram för alla åldersgrupper och vid behov ta initiativ till sådan verksamhet.

Lagstiftning, finansiering och samverkan

Folkbibliotekens tjänster skall i princip vara avgiftsfria. Folkbiblioteken är ett samhällsansvar. De bör därför ha stöd i en särskild lagstiftning och bekostas av allmänna medel. Folkbiblioteken bör ses som ett viktigt led i en långsiktig strategi för kultur, informationsspridning, utbildning och ökad läskunnighet.

För att säkerställa och främja en nationell samordning och samverkan inom biblioteksområdet bör statsmakterna genom lagstiftning och biblioteksplanering fastställa en nationell bibliotekspolitik.

Denna bör grundas på en samsyn och en gemensam standardnivå. Nätverket inom folkbiblioteksområdet bör utformas med hänsyn till strukturen inom hela det allmänna biblioteksväsendet.

Ledning och förvaltning

Ett handlingsprogram bör upprättas som utifrån lokala behov tydligt fastställer mål, prioriteringar och utbud av tjänster. Folkbiblioteket bör dessutom ha en effektiv organisation och skötas på ett fackmässigt sätt.

Folkbiblioteket bör samarbeta såväl lokalt och regionalt som nationellt och internationellt med berörda intressenter; exempelvis olika användargrupper och yrkeskategorier.

Folkbibliotekets tjänster skall vara tillgängliga för alla. Detta förutsätter att biblioteksbyggnaderna är centralt belägna, att lokalerna är anpassade för läsning och studier, försedda med lämplig teknisk utrustning och har tillräckligt öppet-hållande för att passa användarna. Detta innebär också att biblioteket genom uppsökande verksamhet skall erbjuda sina tjänster också till dem som inte själva kan komma till biblioteket.

Bibliotekets tjänster skall anpassas till lokala behov

Bibliotekarien skall aktivt fungera som förmedlare av bibliotekets resurser. Grundutbildning och fortbildning för bibliotekarier är en förutsättning för en fullgod kvalitet på bibliotekets tjänster.

För att alla skall kunna ta del av bibliotekets samtliga tjänster bör det upprättas program för uppsökande verksamhet och för användarutbildning.

Att förverkliga manifestet

Beslutsfattare på alla nivåer, liksom hela biblioteksvärlden uppmanas härmed att verka för att de principer som formulerats i detta manifest omsätts i handling.

Manifestet är utformat i samarbete med International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA).

Unescos Skolbiblioteksmanifest 1999

Skolbiblioteket förmedlar kunskap och tankar som är grundläggande i ett informations- och kunskapssamhälle. Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Det ger dem möjlighet att utveckla sin inlevelseförmåga för att de ska kunna ta sitt ansvar som medborgare

Skolbibliotekets uppgifter

Som stöd för studierna erbjuder skolbiblioteket tjänster i form av informations-sökning, via litteratur och andra medier. Det ger hela skolsamhället möjlighet att utveckla ett kritiskt tänkande genom att mer effektivt kunna hantera informationskällorna. Skolbiblioteken ingår i ett omfattande biblioteks- och informationsnätverk enligt principerna i Unescos folkbiblioteksmanifest.

Skolbibliotekets personal ger stöd vid användningen av både tryckta och elektroniska informationskällor, alltifrån skönlitteratur till facklitteratur, från både egna och andras samlingar. Skolbibliotekens material är ett värdefullt komplement till läromedel och i undervisningen.

Erfarenheten visar att elevernas förmåga att läsa, skriva, lösa problem och utnyttja informationsteknik förbättras när bibliotekarier och lärare samarbetar.

Skolbiblioteket är till för alla i skolsamhället, oavsett ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk, befattning eller social status. Skolbiblioteket skall erbjuda alternativ för dem som inte kan ta del av gängse material och tjänster.

Tillgängligheten till skolbibliotekets samlingar och tjänster bör i enlighet med FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna inte underkastas någon form av ideologisk, politisk eller religiös censur eller kommersiella påtryckningar.

Lagstiftning, finansiering och samverkan

Skolbiblioteket är en viktig del i en långsiktig utbildningsstrategi, för läskunighet liksom för ekonomisk, social och kulturell utveckling. Då ansvaret för

skolbiblioteken kan vara lokalt, regionalt och nationellt bör det ha stöd av lagstiftning och riktlinjer. Skolbiblioteken skall ha tillräckliga och varaktiga anslag för utbildad personal, material, teknik och annan utrustning. Skolbibliotekets tjänster skall vara avgiftsfria.

Skolbiblioteket är en viktig del i det lokala, regionala och nationella biblioteks- och informationssamarbetet.

Då skolbiblioteket delar lokaler och/eller resurser med ett annat bibliotek, t. ex. ett folkbibliotek, skall skolbibliotekets speciella behov beaktas och tillgodoses.

Skolbibliotekets mål

Skolbiblioteket är en del i utbildningsväsendet.

Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunskheten och förmågan att söka information. Skolbibliotekets grundläggande uppgifter omfattar följande:

Att stödja och främja de utbildningsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner.

Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare.

Att erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje.

Att ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt ge dem insikt och förståelse för olika kommunikationsformer

Att ge tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen och ge insikt om olika ideer, erfarenheter och åsikter.

Att anordna aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet.

Att tillsammans med elever, skola och föräldrar verka för att uppnå skolans målsättning och främja insikten om att åsiktsfrihet och tillgång till information är förutsättningar för medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle.

Att främja läsning.

Att verka för att skolbibliotekets resurser görs tillgängliga inom och utanför skolan.

Skolbiblioteket kan fullgöra dessa uppgifter genom att upprätta handlingsplaner och utveckla sina tjänster, genom urval och anskaffning av lämpliga informationskällor samt genom att erbjuda vägledning och undervisning med hjälp av utbildad personal

Bemanning

Den fackutbildade skolbibliotekarien har ansvar för ledning och planering av arbetet. Skolbibliotekarien och övrig personal ansvarar även för samarbete med skola, folkbibliotek och andra aktörer.

Skolbibliotekariernas roll kan variera beroende på anslag, läroplaner och undervisningsmetoder samt på nationella juridiska och ekonomiska förutsättningar.

I en värld där samverkan betyder allt mer måste skolbibliotekarierna ha den kompetens som behövs för att stödja elever och lärare vid informationsökning. Skolbibliotekarierna bör därför ges möjlighet till fortlöpande kompetensutveckling.

Ledning och förvaltning

En effektiv och åskådlig verksamhet förutsätter

- Att tydliga mål, prioriteringar och verksamhetsområden för skolbiblioteket anges i anslutning till läroplanerna,
- Att skolbiblioteket organiseras och drivs professionellt,
- Att skolbiblioteket är öppet för hela skolsamhället och att det är en del av det omgivande samhället,

- Att samarbete med skola, föräldrar, andra bibliotek samt med lokalsamhället uppmuntras.

Kunskaper i biblioteksadministration, informationshantering och pedagogik är en förutsättning för att bedriva en effektiv skolbiblioteksverksamhet.

UNET – Biblioteks nätverk med uppdrag att arbeta för Unescos folkbiblioteksmanifest

Kan ett litet tunt häfte, några sidor av starkt koncentrerad, visionär text bli till ett levande brinnande manifest, ett rättesnöre för hela världens bibliotek? Kan ett manifest främja ett internationellt synsätt på folkbibliotek världen över år 2005?

Unescos tredje folkbiblioteksmanifest antogs 1994 – kan detta dokument idag verkligen tjäna sitt syfte att främja de grundläggande idéerna kring folkbiblioteksverksamheten i Ljusdal i Sverige, i Bulawayo i Zimbabwe eller i Penang i Malaysia?

Utän tvekan har de två tidigare manifesten från 1949 och från 1972 medverkat till att öka förståelsen och insikten om folkbibliotekens betydelse för demokrati och för utbildning och bildning i många länder både på central och på lokal nivå.

Unescos folkbiblioteksmanifest var 1949, och år 1994 ett idédokument.

För att omsätta idéerna till praktisk handling inrättade Unesco på 1950-talet tre s.k. modellbibliotek eller "pilot libraries".

Det första modellbiblioteket öppnades 1951 i New Delhi. Biblioteket skulle verka i manifestets anda och tjäna som förebild för biblioteksutvecklingen i andra länder och för att inspirera till liknande utveckling. Projektet finansierades av Unesco och den indiska regeringen. Senare öppnades ett modellbibliotek i Medellín i Columbia och i Enugu i Nigeria. De tre modellbiblioteken var ett led i Unescos tidiga strävan att stödja skapandet av utbildnings- och kulturinstitutioner i tredje världen.

Unescos Folkbiblioteksmanifest är en deklaration och är därmed inte tvingande. Det kan ändå tjäna som ett viktigt underlag i biblioteksdebatten och som rättesnöre för folkbiblioteksutvecklingen i Sverige – och i världen.

UNET-möte i Ljusdal oktober 2004. Studiebesök på en Hälsingegård. (Foto: Kerstin Hassner, Ljusdal).

Svenskt arbete med manifesten

Statens kulturråd menar att det vilar ett stort ansvar på de relativt rika länderna att i manifestets anda tjäna som förebilder i den fortsatta utvecklingen av biblioteken. Sverige bör aktivt medverka i och stimulera till detta arbete både nationellt och internationellt. Därför tog Statens kulturråd initiativet till, att med manifestet som idéunderlag, upprätta ett modellbibliotek i Sverige.

Hösten 1995 kontaktades Ljusdals kommun med en förfrågan om Ljusdals kommunbibliotek ville bli ett modellbibliotek för Sverige och för världen – att tjäna som en förebild nationellt och internationellt.

Ljusdals kommun blev naturligtvis mycket glad över möjligheten. Både tjänstemän och politiker kände en stor glädje och ett stort ansvar över uppdraget och beslut om att acceptera uppdraget som antogs på högsta politiska nivå.

Enligt Statens kulturråd skall i projektet ingå:

- Att pröva nya medier
- Att spela en aktivare roll i utbildningssamhället
- Att vidareutveckla biblioteket som kulturcentrum
- Att utveckla biblioteket som lokalt informationscentrum och definiera sin roll i informationssamhället
- Att bli en del i ett internationellt nätverk.

Styrelsen för Statens kulturråd bedömde att Ljusdals kommunbibliotek hade goda förutsättningar att fungera som svenskt modellbibliotek. Att valet föll på Ljusdal var naturligtvis mycket glädjande för Ljusdals kommun, men valet kunde lika gärna ha fallit på någon annan svensk kommun med lika goda förutsättningar.

Ljusdals biblioteks verksamhet utvärderades i förhållande till Unescos folkbiblioteksmanifest. Resultatet av utvärderingen visade inte oväntat att folkbiblioteket i Ljusdal i allt väsentligt lever upp till manifestet.

Det fanns dock ett antal punkter där biblioteket inte riktigt uppfyllde intentionerna och där förbättringar kan ske.

Manifestet är tillsammans med andra kommunala visioner vägledande för Ljusdals bibliotek, dess inriktning och planer för verksamheten.

Det är av stor betydelse att i många sammanhang citera och hänvisa till manifestet. Det är en viktig uppgift för tjänstemän att så ofta som möjligt tala om manifestet och dess intentioner! Manifestet bör framhållas i diskussioner med beslutsfattare för att ge mer tyngd åt argumenten. Manifestet är inte en självklarhet för alla, varken för politiker eller tjänstemän. Det är chefer och ledare för biblioteksverksamheten som måste axla uppgiften, att göra biblioteksmanifestet känt och se till att det appliceras på ett praktiskt sätt i verksamheterna. Det går faktiskt att citera ur Manifestet i många olika sammanhang.

Med visionen om att kulturpolitiken skall komma "In from the Margins" in i beslutsfattandets centrum, placerades kultur och bibliotek direkt under kommunstyrelsen i Ljusdals kommun. Ljusdals kommun har starkt påverkats av tankarna från den så kallade Perez de Cuellarkommissionen som analyserade relationen mellan kultur och utveckling i rapporten "Our Creative Diversity"/Vår skapande mångfald: *kulturen skall genomsyra kommunens samliga verksamheter*.

Biblioteksverksamheten placerades i det övergripande verksamhetsområdet

därför att politikerna i Ljusdal ser biblioteksverksamhet som en fråga för demokrati, inte som en fritidsfråga eller som enbart en fråga för utbildning.

Ett bra fungerande biblioteks nätverk är av mycket stor betydelse för demokratin och för yttrandefriheten i våra kommuner. Biblioteken är samhällets vardagsrum, informationscentral, rekreationsmöjlighet och mötesplats med tillgång både till vår historia och framtid. Biblioteken är en viktig länk för det livslånga lärandet.

Ljusdal och världen

I uppgiften från Statens kulturråd ingick också att Ljusdals kommunbibliotek skulle arbeta i ett internationellt nätverk. De första medlemmarna i detta biblioteks nätverk var Vinni i Estland och Vila Verde i Portugal. I Afrika etablerades kontakt med Mzilikazi Memorial Library i Bulawayo i Zimbabwe. Dessa bibliotek knöts till Modellbiblioteksprojektet i ett nätverk som valde att kalla sig "UNET, UNESCO Model Library Network". Därefter tillkom folkbiblioteket i Badalona, nära Barcelona i Katalonien, Spanien, Brantford Public Library i Canada, Co-hayko Library i Chile och Penang Public Library i Malaysia. En utvärdering som liknar den som gjordes vid kommunbiblioteket i Ljusdal har gjorts vid samtliga dessa bibliotek. Därefter har en sammanställning och jämförelse av utvärderingarna av de olika biblioteken gjorts under 2004.

Medlemmarna i UNET ser arbetet som en samarbetsprocess där biblioteken genom erfarenhetsutbyte, med Unescos Folkbiblioteksmanifest som grund, kan stödja, uppmuntra, hjälpa, stimulera varandra till utveckling av biblioteksverksamheten i de olika länderna. Vid nätverksträffarna upplever medlemmarna att de dagliga frågorna är väldigt lika, fast biblioteken befinner sig i olika kulturer och har olika materiella villkor.

Biblioteks nätverket UNET har nu arbetat tillsammans i 7 år. Det som började i en liten skala med fyra bibliotek som trevande kom samman för att arbeta för och med Unescos Folkbiblioteksmanifest har fått allt fastare sammanhållning med sju deltagande kommunbibliotek i sju länder.

De årliga stormötena har spelat en mycket viktig roll. Vid dessa möten har representanter från biblioteken deltagit, ofta tillsammans med en representant från den nationella biblioteksnivån i respektive land. Världlandet och värdkommunen har satsat mycket resurser på att presentera sig och sin verksamhet och

deltagarna har fått goda insikter i de lokala förutsättningarna, biblioteksverksamheten och den lokala kulturen.

Tre arbetsmöten har hållits och erfarenheten från dessa var mycket goda. De teman som UNET arbetat med har varit "Public Libraries and School Libraries Working Together", "IT and Libraries" och "Storytelling and Books". Nyttan och behovet av arbetsmöten har varit mycket stort men det har inte gått att fortsätta med dessa eftersom det inte varit möjligt för deltagarna att finansiera kostnaderna för resor och uppehålle flera gånger om året. Det kostar att arbeta tillsammans internationellt och det kan inte alltid förväntas att den lokala nivån skall finansiera internationella möten.

Sedan ett antal år tillbaka har de årliga mötena olika temat som t.ex., "Biblioteket som kulturell arena", "Lifelong-learning@yourlibrary", "Biblioteket som mångkulturell mötesplats". Årsmötet 2006 i Zimbabwe har temat "Biblioteket som arena för demokratin".

Vi kan klart konstatera att biblioteken i de deltagande kommunerna har flyttat fram sina positioner avsevärt. Bibliotekens status har ökat, investeringar har underlättats och nedskärningar har förhindrats. Diskussioner har med manifestet som grund ökat den politiska medvetenheten och bibliotekens roll för utveckling och för livslångt lärande i de olika kommunerna har stärkts. Massmedierna har på ett positivt sätt bevakat aktiviteterna utvecklingen av bibliotekens medlemskap i UNET

Slutsatser

Vi kan konstatera ett det finns svårigheter med att arbeta i ett internationellt nätverk. Kulturella skillnader och skiftande språkkunskaper kan skapa svårigheter. Även om språkskillnaderna stundtals varit ett problem är det viktigt att konstatera att skillnader i bakgrund, kultur och språk på ett ringa sätt påverkat samarbetet. Mycket positivt har det varit att UNET-arbetet har inspirerat många deltagare till att aktivt påbörja språkstudier.

Att ämnet för nätverksarbetet är ett abstrakt internationellt idédokument gör inte heller arbetet i nätverket lättare. Det är en utmaning att hålla ett idédokument vid liv. Betydligt lättare är det att tala om och diskutera konkreta målsättningar och handlingsplaner som relateras till det dagliga arbetet. Engagemanget för dessa konkreta frågor är generellt sett mycket större hos bibliotekspersonalen.

För UNET och för framtiden för Folkbiblioteksmanifestet skulle det underlätta avsevärt om Unesco mer aktivt drivit frågan om Folkbiblioteksmanifestets ställning internationellt. Av avgörande betydelse för utvecklingen av detta idédokument har varit det engagemang som IFLA och speciellt "the IFLA Standing Committee for Public Libraries" haft.

Ett hinder för UNETs utveckling och ställning har varit att nätverket uppkommit och verkat utan förankring hos Unesco och på vissa ställen utan förankring nationellt i det egna landet. Osäkerheten har varit stor på vems mandat arbetet utförts. Det finns bland medlemmarna olika modeller för stöd representerade: statligt, regionalt, kommunalt och organisationsstöd. Det är en bra spegling av den komplexa värld där våra organisationer verkar och skall samarbeta i, sättet att organisera och stödja kan se mycket olika ut. Det är glädjande att det lokala stödet varit starkt och positivt i samtliga fall. Arbetet i nätverket är mycket beroende av de människor som arbetar tillsammans, motivation, hur väl de känner varandra och hur väl de kan kommunicera. En ytterligare komplikation i samarbetet är också ett faktum att chefer för verksamheter och politiker kommer och går genom åren och det är inte alls säkert att alla har ett engagemang för samma frågor, samma prioriteringar och intressen.

Kommunikationen är ett annat område där olikheterna mellan länder blir tydligt. Det är närmast en förutsättning att deltagarna kan kommunicera via Internet för ett nära samarbete. Kommunikationen i UNET sker via Internet, fax, brev, telefon och möten.

En mycket positiv effekt har varit att så många varit involverade. Ett stort antal biblioteksanknutna människor har mötts, utbytt erfarenheter, tankar och värderingar om sitt arbete och sin situation. Människor har rest och besökt platser man kanske annars inte skulle besöka. Cirklar kring de deltagande personerna har uppfattat mycket positiva signaler och erfarenheter av bibliotek och länder, många har alltså på olika sätt haft kontakt.

Samarbete i nätverk bygger på ett aktivt deltagande av samtliga parter. I det här fallet har en sammanhållande länk varit Ljusdals kommunbibliotek och det uppdrag som Ljusdals kommun fick av Statens kulturråd. Arbetet har utförts som en del av det ordinarie arbetet i hemkommunerna. Det har alltså inte funnits någon administrativ hjälp eller utökning av personalstyrkan i Ljusdal eller i något av de deltagande länderna. Det har medfört att när verkligheten i hemkom-

munen så krävt har arbetet med UNET fått stå tillbaka. Aktiviteter har alltså helt naturligt varit beroende av den tid och det egna engagemang som vid ett visst tillfälle funnits hos de deltagande i nätverket.

Det är en mycket stor och positiv fördel att ha möjligheten att arbeta i ett nationellt nätverk. Det ger intryck, inspiration, glädje och möten mellan människor och idéer. Det ger den positiva möjligheten att få spegla sin egen verklighet och sitt eget arbete hos kolleger från olika delar av världen. Förhoppningsvis kommer liknande nätverk som UNET att utvecklas på olika platser runt omkring världen för att gemensamt kraftsamla för diskussion utveckling av idéer och visioner. Nätverk efter modell från UNET har bildats i Chile och i Spanien.

UNET är en process som kommer att fortsätta så länge som deltagarna har lust och glädje av samarbetet.

Unescos Folkbiblioteksmanifest är ett mycket viktigt och användbart inter-

Edward Sibindi berättar om biblioteksutvecklingen i Mzilikazi Memorial Library i Bulawayo, Zimbabwe vid UNET-mötet i Ljusdal 2004.

nationellt dokument till ledning för utveckling av biblioteksverksamheten i världen.

Genom arbetet i biblioteksnätverket UNET kan vi konstatera att det dokument som antogs 1994 fortfarande håller och är användbart för biblioteksutveckling i olika delar av världen. Folkbiblioteksmanifestet kan med fördel kompletteras med de riktlinjer som IFLA utarbetat 2001 eller med den utvärderingsmanual som tagits fram av UNET och vilka finns tillgängliga på www.ljusdal.se/unet.

Kerstin Hassner
Kommunchef
Ljusdals kommun

Länkar:

På IFLA.s hemsida: www.ifla.org finns bland annat en folkbibliotekssida: <http://www.ifla.org/VII/s8/index.htm> och IFLA/UNESCO School Library Manifesto, 1999, The IFLA/UNESCO School Library Guidelines 2002

På Unescos hemsida finns bland annat information om Unescos arbete med böcker med information om bland annat projekten för:

- Books and Reading
- World Book Capital City
- National Book Policy
- Index Translationum
- Literature and Translation
- World Book and Copyright Day
- Florence Agreement
- The Global Alliance for Cultural Diversity

http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=11681&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Publikationer:

The Public Library Service: IFLA/UNESCO Guidelines for Development.

IFLA publication #97, ISBN 3.598-21827-3, Förlag K.G Saur, München 2001

The Public Library Manifesto, 1994. IFLA/UNESCO. Förlag IFLA Section of Public Libraries, IFLA, The Haag

UNET: The UNESCO model library network, a report on the international library network. Kerstin Hassner, Ljusdal, June 2003.

